

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

• HVAR 8 DAG •

ILLUSTRERADT

MAGASIN

STRANDPROMENADEN I VISBY. — FOTO. O. JACOBSON, VISBORGS SLÄTT.

22:DRÅ ÅRG.

DEN 5 DECEMBER 1920

N:o 10

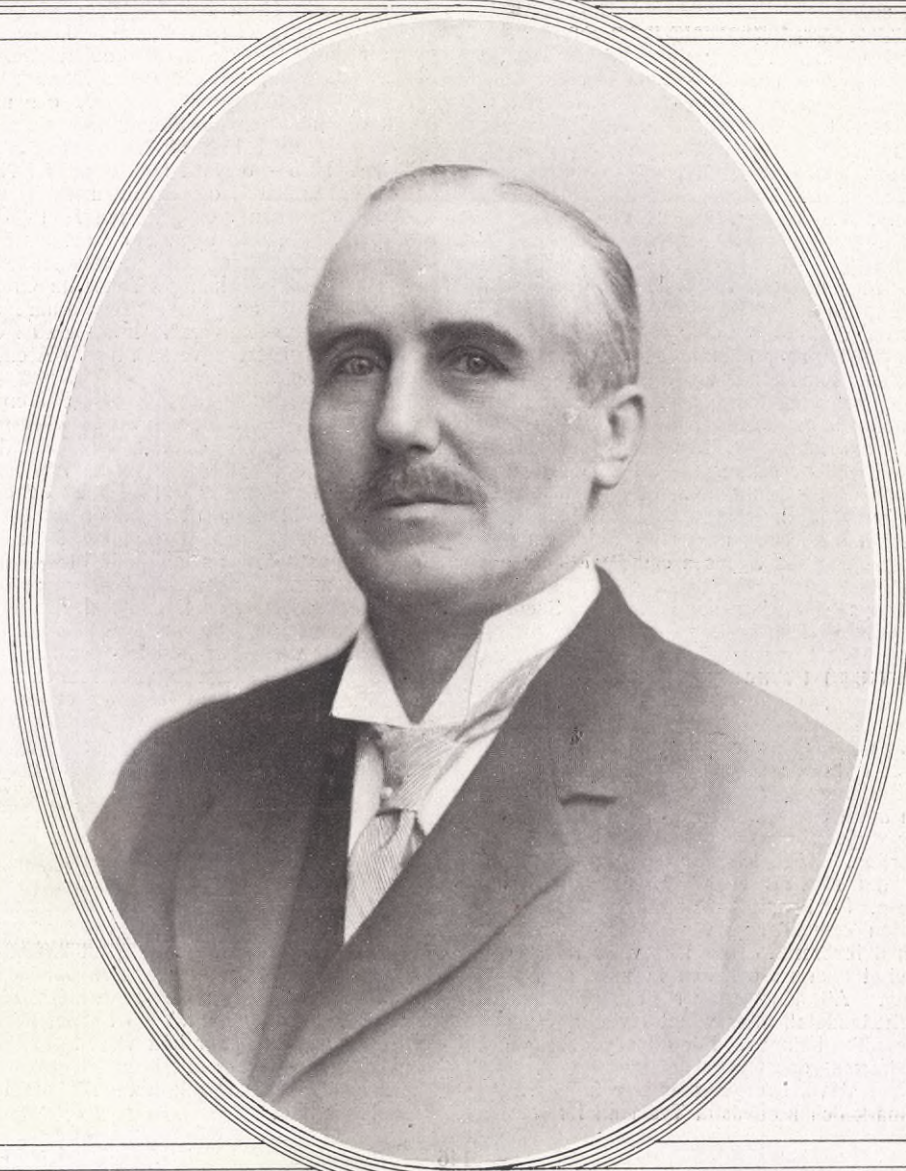

Foto. Rahm, Malmö.

O. de Tharsengrad

WILHELM DE SHÄRENGRAD.

TILL PORTRÄTTET Å FÖREGÅENDE SIDA.

Den 16 nov. fyllde en av den skånska industriens ledande män, direktören Wilhelm de Shärengrad i Lomma femtio år. Hans verksamhet har närmast varit knuten vid cement- och ler-industriens lysande utveckling i vår sydligaste provins, men även på andra industriella områden har han gjort insatser, som berättiga honom till ett hedersrum jämväl i industriens rikshävd.

Fredrik Wilhelm Carl de Shärengrad är född i Malmö den 16 november 1870. Föräldrarna voro hovfotografen därstädes Carl de Shärengrad och hans maka Katinka H. ering. Efter att ha fått sin första fackliga utbildning i Malmö Tekniska elementarskola, från vilken han avlade avgångsexamen 1889, begav sig Wilhelm de Shärengrad till Tyskland och fortsatte där sina studier dels vid Tekniska högskolan i Berlin 1889—91, dels som praktikant å dr C. Heintzels speciallaboratorium för cementkemi i Lüneburg åren 1891—92. I ytterligare fyra år innehade han därpå anställning inom olika grenar av den tyska byggnadsämnesindustrin och inhämtade därunder lärospan och erfarenheter, som gjorde honom synnerligen skickad att tillföra den motsvarande svenska industrien värdefulla nya uppslag, sedan han återvänt hem. Det var närmast den bekante föregångsmannen inom den skånska cementindustrin, disponenten Rudolf Fredrik Berg i Lomma, som fick sin uppmärksamhet fäst vid hans framstående personliga egenskaper, och redan år 1896 kallades han endast 25 årig att vara chefingeniör vid Skånska cementaktiebolagets anläggningar i Lomma, vilka omfattade, utom tegelbruk, även en efter den tidens förhållanden betydande cementfabrik, den första i vårt land. Här öppnade sig nu ett rikt arbetsfält för den unge ingenjören, som denne ej försummade att utnyttja i alla de olika riktningar, som erbjödo sig. Med lust och iver grep han sig verket an, med energi fullföljde han de olika nya utvecklingslinjer, som erbjödo sig, och många äro de förbättringar och nydaningar inom bolagets stora anläggningar i Lomma, som kommit till stånd under hans säkra och målmedvetna ledning. År 1906 blev han jämväl verkställande direktör för Skandinaviska eternitaktiebolaget, vars fabrik för tillverkning av elfast taktäckningsmaterial av cement och asbest är förlagd till Lomma och vars produkter vunnit en mycket betydande avsättning. Som verkställande direktör i detta bolag kvarstår han alltjämt, men lämnade däremot år 1916 sin anställning vid Skånska cementaktiebolaget för att i stället övertaga ledningen av den svenska cementindustriens försäljningsorganisation, Svenska Cementförsäljningsaktiebolaget.

Detta bolag hade kommit till stånd redan i början på 1890-talet (1893) i syfte att göra slut på den fördömda konkurrens, som småningom utvecklats sig mellan de olika företagen för cementtillverkning. I detsamma äro de olika cementbolagen aktieägare och tillsätta var sin styrelseledamot. Alla de olika cementbolagens försäljning sker genom detta bolag, som fördelar den avsatta kvantiteten på de olika bolagen i en viss för varje fabrik vid kartellens bildande fastställd proportion. Likviden från försäljningsbolaget erläggas på det sätt, att detta vid varje månads ingång till resp. fabriker inbetalar ett visst grundpris pr fat för den cement, som var och en under föregående månad levererat. Den 15 i varje månad utbetalas ett visst överpris och den 15 mars sker slutvinstutdelning. All vinst utöver grundpriset delas efter det förhållandet, efter vilket leveranserna för delas på de olika bolagen. För att skydda sig mot utländsk konkurrens och trygga det vunna monopoliet har åtminstone tidvis överenskommelse träffats även med i Danmark och nordvästra Tyskland förefintiga

kartellorganisationer. En internationell kartell har sålunda bildats, som i sig som medlemmar upptagit de förutvarande nationella kartellerna. Avsättningsområdet har härigenom uppdelats och åt varje kartell i stort sett tillförsäkrats herraväldet på dess hemmamarknad.

Ledningen av Svenska Cementförsäljningsaktiebolaget ställer som man härav förstår betydande krav på sin innehavare. De Shärengrad har hittills på ett utmärkt sätt fyllt dem.

Även i organiserandet och ledningen av arbetsgivarnes sammanslutning såväl inom byggnadsämnesindustrin som inom industrien över huvud har de Shärengrad tagit en synnerligen verksam del och därvid nedlagt ett i hög grad förtjänstfullt arbete. Bl. a. är han sedan 1908 ordförande i Byggnadsämnesförbundet och Allmänna arbetsgivareföreningen i Malmö samt sedan 1912 ledamot i styrelsen för Svenska arbetsgivareföreningen. I dessa egenskaper har han visat sig i besittning av anmärkningsvärd smidighet och duglighet som ledare av underhandlingar. Hans särskilda förutsättningar härför, icke minst hans vinnande personliga egenskaper, torde vara erkända även av arbetsparten. Huru hans insatser på detta område uppskattas av arbetsgivaresidan, därom avgav den hyllning, som från detta håll kom honom till del på bemarkelsedagen, ett synnerligen värtaligt vittnesbörd.

Även som teknisk skriftställare och medarbetare i facktidskrifter har de Shärengrad gjort sig förtjänt om den industri han förträdesvis tjänat. Sålunda har han 1903—06 varit medredaktör i Nordisk Tidskrift för Lervare- och Stenindustri, från år 1907 i tidskriften Lerindustrien och åren 1911—15 i tidskriften Tegel. Förutom uppsatser i dessa tidskrifter har han 1907 särskilt utgivit en avhandling "Verarbeitung stein- und kalkhaltiges Tones im Grossbetriebe" samt 1909 en broschyr om "Tegelbruksägarens ställning såsom arbetsgivare". Intresserad stenograf har han även författat diverse till den Arendska stenografien hörande.

För det offentliga livet har de Shärengrad städe ådagalagt ett stort och levande intresse. Särskilt har han nedlagt ett omfattande och fruktbarande arbete inom det samhälle, vartill han närmast varit knuten. När Lomma år 1901 blev ett eget municipalsamhälle blev han från början ordförande såväl i municipalstämman som i municipalsstyrelsen och efter fullmäktiginstitutionens införande blev han såväl ordförande i municipalfullmäktige som vice ordförande i kommunalfullmäktige i Lomma. Den kraftiga utveckling Lomma samhälle undergått under den tid de Shärengrad varit bosatt därstädes har i mycket för att icke säga det mesta varit knuten till hans person. Som en gård av tacksamhet för vad han utrett överlämnade representanter för municipalfullmäktige på 50-årsdagen till honom en adress jämte ett sakregister över de ärenden, som under det sista årtiondet behandlats hos municipalfullmäktige.

I många år har de Shärengrad också varit ledamot av Malmöhus läns landsting, dit han invaldes av högerpartiets första gången år 1914. I början på å hundra-talet (1902) kandiderade han jämväl till riksdagen och uppnådde ett betydligt röstetal, dock icke tillräckligt för att slå ur fäilet åkarpslagens berömde upphovsman. Han utvecklade därvid ett reformvänligt program och hade för avsikt att i händelse av val ingå i liberala samlingspartiet. Sedermera har han väl som många andra, särskilt i Skåne, avancerat mera åt höger, men han hör helt visst fortfarande till dem, som ingalunda finner allt i samhället väl beställt som det är, utan kan nog allt framgent karaktäriseras som framstegsvänlig.

Efter fotografen
INTERSKANDINAVISK INDUSTRIKONFERENS I STOCKHOLM.
 Sittande fr. v.: Direktör Nie'sen och kammarherre Clan, Danmark, generaldir. Fryxell, Stockholm, disp. Maseng, Norge, skeppsredare Broström, Göteborg. — Stående fr. v.: Konsul Halvorsen, Norge, revisor Lindahl och direktör Beskow, Sverige, sekr. Seedorff, ingenjör Hartz och sekr. Raffenberg, Danmark, generaldir. Themptlander, Sverige, grosshandl. Solberg, Norge, direktör Höst, Danmark, direktör Throne-Holst, Norge, direktör Prior, Danmark, sekr. Smith-Kjelland, Norge; riksdagsman Røing, kommerserådet Sohlman, genera direktör Insulander och sekr. Günt'er, Sverige; redaktör Thalbitzer, Danmark, kammarkrivare Nordquist, Sverige.

För dryftande av åtgärder med anledning av industriens nuvarande svåra belägenhet samlades den 26 november en *interskandinavisk konferens* i Stockholm. Konferensen, som räknar 26 deltagare varav 11 från Sverige, 9 från Danmark och 6 från Norge samtliga medlemmar i de skandinaviska traktatdelegationerna, öppnades på Kommerskollegium under ordförandeskap av generaldirektör K. A. Fryxell och överläggningarna

pågingo hela dagen för att fortsättas följande dag. Öppningsdagen hade Svenska tull- och traktatkommittén middag för konferensens medlemmar på Grand Hotel Royal.

Konferensen är att anse som en fortsättning på det ekonomiska samarbete mellan de skandinaviska länderna som inletts under krisåren.

DIREKTÖR SIGFRID EDSTRÖM.

Text till bild å sid. 148.

Verkställande direktören i Allmänna Svenska Elektriska Aktieföretaget i Västerås *J. Sigfr. Edström*, känd som en av den svenska industriens främsta representanter, fyllde den 21 nov. 50 år.

Direktör Edström, som är bohussläkting till bördan, avlade 1891 examen vid Chalmerska institutet i Göteborg och överflyttade efter fortsatta studier vid Polytechnicum i Zürich till Amerika, där han intill 1897 var anställd hos olika industriella företag och särskilt specialerade sig på elektriska bananläggningar i fråga om vilka han blev en synnerligen framstående expert. Från Amerika begav han sig till Schweiz, där han mottagit anställning som spårvägstekniker i staden Zürichs tjänst. Efter några år kallades han till Sverige, där hans eminenta kraft togs i anspråk vid anläggandet av elektriska spårvägar i Göteborg, Helsingborg, Norrköping och Malmö. År 1903 mottog han det krävande uppdraget som verkställande direktör i Allmänna svenska elektriska aktieföretaget i Västerås, vars ställning vid denna tid icke var den bästa. Genom sin praktiska skarpsin och sina omfattande insikter lyckades det direktör Edström att efter hand utveckla bolaget till ett av de största existerande svenska industriella företagen och att sammansluta alla dess inom och utom landet befintliga filialer och verkstäder till en fast och med hänsyn till världsmarknaden konkurrenskraftig organisation. Direktör E. har även ägnat intresse och kraft åt de stora svenska industriella sammanslutningarna, inom vilka han kommit att intaga en synnerligen framskjutet ställning. Han är sålunda ledamot av Sveriges verkstadsförenings överstyrelse, av Sveriges industriförbunds styrelse o. h. dess arbetsutskott, av Sveriges allmänna exportförenings styrelse och ordf. i Elektroindustriföreningens styrelse. Vidare är han ordf. eller styrelseled. i de bolag, som samarbete med A. S. E. A. m. fl., såsom Dieselelektriska vagn-a.-b. Elektra verken, a.-b. Elektrolytverken, a.-b. Järnförädling, a.-b. Skandinaviska elektricitetsverk, Surahammars bruks a.-b., Svenska turbinfabriks a.-b., Ljungström och Yngeredsfors kraft a.-b. o. s. v. Såsom medlem av Västerås stadsfullmäktige och ledamot av ett stort antal kommittéer och styrelser har han även tagit verksam del i stadens utveckling.

Slutligen är att ihågkomma den betydelsefulla insats han gjort i vårt lands idrottsrörelse, åt vilken han ägnat ett varmt, aldrig svikande intresse. Han står sålunda som initiativtagare till och förste organisator av det stora Svenska riksidrottsförbundet. Även utomlands har hans arbete till idrottsrörelsens frömma uppmärksamats och tillfört honom presidentskapet i världsförbunden för allmän idrott och simning.

På 50-årsdagen fick direktör Edström mottaga en omfattande hyllning från såväl det bolag han själv företräder som från andra verkstadsbolag, industriella sammanslutningar, arbetsgivareorganisationer, m. fl. varförutom även Riksidrottsförbundet och ett stort antal idrottsföreningar jämte en osedvanligt stor vänräkts uppvaktade. — Vi hänvisa till fullständigare biografi och helse- desportträtt i årg. X:3.

Text till bild å sid. 148.

Erichska ministären i Finland inlämnade den 17 nov. sin demissionsansökan med anledning av undantagslagens fall i riksdagen. Denna lag innehöll bl. a. bestämmelser i kraft av vilka regeringen, även efter fredsslutet med Ryssland, skulle äga rätt att förbjuda obehöriga att resa till eller uppehålla sig i de länders delar, som förklarats i undantagsstillstånd. Regeringen avgick emedan den icke ansåg sig kunna föra sin stora politiska gärning, fredsverket, i hamn, utan att äga ovan nämnda befogenhet.

Efter det att ministären Erich ingivit sin avskedsansökan konfererade finske presidenten i och för eventuellt bildande av ny regering med ledaren för den socialdemokratiska riksdagsgruppen vice häradshövding *Vänö Tanner*, direktör i millionhandelsbolaget Elanto, finanschef i 1917 års socialdemokratiska senat, medlem av fredsdelegationen i Dorpat och bekant som ordf. i den socialistiska deputation, vilken inför finska regeringen fordrade att alla ännu fängslade revolutionärer från det stora upproret skulle frigivas.

Enligt senare ingångna meddelanden har ministerkrisen tillts vidare avvecklad, i det att ministären Erich på presidentens anmodan därom förklarar sig villig att återtaga sin avskedsansökan under förutsättning att riksdagen beviljar regeringen de av den samma begärda undantagsfullmakterna. Detta torde även komma att ske då det inom olika riksdagsgrupper förefinnes en stark opinion för att den sittande regeringen skall kvarstanna, tills Åländska frågan funnit sin lösning.

TILL HJALMAR BRANTINGS 60 ARSDAG: Den svenska socialdemokratiska riksdagsgruppens hedersgåva, ett stort silverfat, ciselerat av herr Hermann Müller, Stockholm. — Efter foto.

F. v. statsministern redaktör Hjalmar Branting blev på sin 60-årsdag föremål för en lika omfattande som hjärtlig hyllning. Jubilaren, vilken på grund av det mottagna höga uppdraget att företråda Sverige vid Folkförbundets delegerademöte sedan någon tid vistas i Genève, fick där från hemlandet mottaga en den rikaste hyllningsgård i form av telegram, adresser och hedersgåvor. Bland dem som telegrafiskt framförde sina lyckönskningar märktes konungen och drottningen samt vidare Ålands landsting, franska och amerikanska ministrarna i Stockholm m. fl. Svenska, norska och danska legationerna i Genève överlämnade blommor. Bland den stora mängden av gåvor märktes Stockholms arbetarekommuns bestående av en av skulptören Adolf Jonson i marmor utförd porträttbust av jubilaren, samt ett av socialdemokratiska riksdagsgruppen överlämnat av ciselören Hermann Müller utförd silverfat, försedd med icke mindre än 134 namnteckningar och prytt med samtliga emblem, som återfinnas på Folkets hus. Socialdemokratiska partistyrelsen överlämnade en av konstnären Torsten Schonberg textad adress, utförd hos hovbokbindare Gustaf Hedberg och de socialdemokratiska kvinnorna likaså en adress ritad av artisten Wilhelm Käge och utförd hos Hedberg. Slutligen kan nämnas en av kamraterna

i Sveriges första socialdemokratiska regering överlämnad stor silverpokal, försedd med givarnas namnteckningar.

De storslagna fästligheter, som enligt tidigare inom det socialdemokratiska partiet uppgjorda planer skulle ägt rum i Stockholm måste på grund av redaktör Brantings bortavaro från staden till största delen inställas. För att dock på något sätt i yttre måtto celebrera dagen anordnade Stockholms arbetarekommun i Auditorium en fulltalligt besökt fäst, vilken formade sig till en den varmaste hyllning åt den i så sällsynt grad vördade partichefen. I födelsedagshyllningen har ingått även en bland de svenska socialdemokraterna anordnad insamling till en panninggåva. Till bemärkelsedagen hade redovisats 40,000 kr. vilket belopp emellertid torde bli avsevärt större.

DEN FINSKA SOCIALDEMOKRATIENS LEDARE, HÄRADSHÖVDING WAINO TANNER, som vid den nyligen överhängande finska ministerkrisen, allmänt antogs bli statsminister. — Text å sid. 147.

DIREKTÖR SIGFRID EDSTRÖM, CHEF FÖR ASEA, PÅ 50-ÅRSDAGEN DEN 21 NOVEMBER. — Foto. Blom, Västerås. Text å sid. 147.

NOBELPRISTAGAREN I LITTERATUR FÖR 1919 CARL SPITTELER. Detta pris utdelades nyligen och samtidigt med det för 1920 till Knut Hamsun. Vi återgävo då porträtt av den sistnämnde och hava föredragit att från ort och ställe invänta ett senaste originalporträtt även av den schweiziske diktaren framför de mer eller mindre lyckade bilder som stått till buds. Text å sid. 151.

I Wiens största konsertlokal, Musikvereinsaal, försiggick den 14 november ett stort musikevenemang, den första av de båda fästkonserter, vilka, med kapellmästare Adolf Wiklund från Stockholm som gästdirigent, anordnats av Wiens filharmoniska orkester till förmån för de österrikiska läkarnes centralkommitté och föreningen Jud-nau, vilken har till uppgift att utöva skyddsverksamhet bland ungdomen. Den stora salen, som rymmer 2,500 åhörare, var fylld till sista plats av en publik vilken med verkliga ovationer mottog programmets olika nummer, uteslutande svensk musik, Oscar Lindbergs Festpolonaise, Adolf Wiklunds Sommar, Kurt Atterbergs Piccola, symfoni i g-moll och Ture Rangströms Första symfoni i cismoll. Efter utförandet av kapellmästare Wiklunds egen komposition framträdde minister Ewerlöf och överräckte till kompositören en silverbeslagen taktpinne samt uttalade, gång på gång avbruten av applåder, sin och övriga intresserades tacksam-

Frökar porträtt.
FRÖKAR KAROLINE BJÖRNSSON, Björnsterne Björnsons efterlämnade maka, 85 år den 1 december.

FERENC VON VECSEY, porträttbyst av bildhuggaren Fritz Bange. — Efter fotografi. Text å sid. 155.

DEN NORSKA MÅLARINNAN HARRIET BACKER för vilken landets främsta konstnärer vilja åstadkomma en nationalbelöning. Text å sid. 155.

domen. Den stora salen, som rymmer 2,500 åhörare, var fylld till sista plats av en publik vilken med verkliga ovationer mottog programmets olika nummer, uteslutande svensk musik, Oscar Lindbergs Festpolonaise, Adolf Wiklunds Sommar, Kurt Atterbergs Piccola, symfoni i g-moll och Ture Rangströms Första symfoni i cismoll. Efter utförandet av kapellmästare Wiklunds egen komposition framträdde minister Ewerlöf och överräckte till kompositören en silverbeslagen taktpinne samt uttalade, gång på gång avbruten av applåder, sin och övriga intresserades tacksam-

Forts. å sid. 155.

Foto. Flodin, Stockholm.
KAPPELLMÄST. ADOLF WIKLUND vid K. Teatern i Stockholm, har nyligen med stor framgång gästdirigerat i Wien.

W. A. F. EKENGREN.

Sveriges envoyé extraordinaire och ministre plénipotentiaire i Förenta Staterna.
F. 1861. † 25 nov.

Företräd av två hederskvadroner ur kronprinsens husarregemente under befäl av major G. von Platen satte sig processionen i rörelse från regementets kasern och tog vägen genom staden fram till St. Petri kyrka där jordfästningen ägde rum. Den högtidliga akten inleddes med musik, kör- och psalmsång samt en dödsbetraktelse av regementspastor Albin Jönsson, varefter jordfästningsakten följde. Sedan den kyrkliga ceremonien avslutats fördes kistan, beledsagad av processionen till järnvägsstationen och därifrån med tåg till Ystad på vars gamla kyrkogård den bortgångnes stoft påföljande dag med stora militära hedersbetygelser och under hela samhällets varma deltagande gravsattes. Vid graven, dit kistan ledsagades utom av de närmast sörjande även av Skånska dragonregementets officers- och underofficerskårer, en deputation från Kronprinsens husarregemente i Malmö.

Sveriges minister i Förenta staterna August Ekengren har enligt ingångna meddelanden avlidit i Washington efter en längre tids sjuklighet.

Minister Ekengren, som var född i Stockholm 1861 och son till stadsmästaren V. F. Ekengren, ägnade sig efter slutade studier åt konsulsbarn och tjänstgjorde vid olika konsulat i Frankrike samt Amerika. Sedan han 1903 återkommit till hemlandet, inträdde han i utrikesdepartementet samt utnämndes 1905 till andre legationssekreterare. Påföljande år övertog han posten som legationssekreterare i Washington, utnämndes 1910 till legationsråd och 1912 till envoyé. Tack vare sin under den långvariga vistelsen vunna förtrogenhet med amerikanska förhållanden och sina goda förbindelser i Amerikas inflytelserika kretsar, ytterligare utvidgade genom giftermål med en amerikanska, kunde minister Ekengren på den honom anförtrodda posten göra sitt land betydande tjänster särskilt under krigsåren, då han använde sitt stora inflytande för att lindra exportrestriktionerna gent emot Sverige.

*

Stoftet av överste Edward af Sandeberg som den 19 nov. föll offer för en ridolycka under en fältjakt i trakten av Arlöf, ägde den 23 nov. rum i Malmö, dit den förolyckade förts och tunnigt en viloplats i Kronprinsenshusarregementets kasern. Sörgeakten, till vilken allmänheten genom visat djupt deltagande gav sin anslutning, präglades av stor högtidlighet med starkt militäriskt inslag.

MINNESTAVLA ÖVER SJÖHJÄLTEN KLAS FLEMING uppsatt i Svenska Kyrkan i Kiel på initiativ av dess pastor friherre Lagerfelt

m. fl., ägnade överste V. Croneborg och överstelöjtnant H. Rosenkrantz den bortgångne några minnets och sågnadens ord.

Veckans Porträtt Galleri

nödgas vi beklagligtvis allt fortfarande avstå från tillföljde de svårigheter med klichéring, vilka den alltfjämt pågående kemigrafstrejken medför. Så snart det är oss möjligt, återupptaga vi serien. Redaktionen.

ÖVERSTE EDWARD AF SANDEBERGS DÖJANDE OLYCKSFALL under ritt i spetsen för sin officerskår under fältmässiga utbildningsövningar den 19-november. Se föreg. nr. — T. v. Öv. af Sandeberg på "Sandro" — vilkens fall vid ett hinder vålla till olyckan — vid Hubertusjätten i Malmö den 3 november. — T. h. Från jordfästningen i Malmö. Närmast bakom kistan synes överstens häst, "Sandro". — Fotos Ohm, Malmö.

Fotos. Alnberg & Preinitz, Sthlm.

FRIHERRINNAN ELLEN CEDERSTRÖM GÄSTUPPTRÄDER Å K. DRAMATISKA TEATERN I EN AV SINA TIDIGARE GLANSROLLER I "LÅT OSS SKILJAS". T. v. Friherrinnan Ellen Cederström (Cyprienne), herrar Tore Svennberg (t. h., Des Prunelles) och Olof Winnerstrand (Athemar). T. h. Friherrinnan Ellen Cederström (Cyprienne) i slutsenen.

Victorien Sardous och E. Naujacs lustiga komedi "Låt oss skiljas" är vid detta laget nära nog klassisk och har gått otaliga gånger över svensk scen. När det nu återigen befunnits opportunt att införliva den med repertoaren på vår främsta dramatiska scen, har det naturligtvis framförallt varit av den anledningen att friherrinnan Ellen Hartman Ceders röm befunnits villig att framträda i sin gamla glansroll Cyprienne. Med det överdådiga humör och den åtminstone på vissa håll beundransvärda skicklighet, varmed stycket nu framfördes har det knappast förlorat något av sin fräschör — det har ju en situationskomik, som måste roa en till och med mycket modern och kräsen publik. Des Prunelles spelades nu av Tore Svennberg, som möjligen verkade något tung, men i övrigt skötte sina repliker elegant och måtfullt, och helt enkelt överdådigt var Olof Winnerstrand som den stackars älskaren. Om Ellen Hartmans Cyprienne har ju allt under tidernas lopp sagts som möjligen kan sägas och återstår alltså endast att konstatera den utomordentliga skicklighet, utsökta stil och gnistrande liffullhet hennes framställning av den något äventyrslystna frun alljämt besitter. Bifallet och blomsterhyllningen efter varje akt riktade sig också företrädesvis till henne.

Premiären övervars av konungen.

NOBELPRIS I LITTERATUR. (Se nr 8.)

Till bild å sid. 149.

Det från 1919 reserverade Nobelpriset i litteratur har av Svenska akademien tilldelats den schweiziske diktaren Carl Spitteler.

Den med denna höga utmärkelse hedrade är född 1845 i Lies-

thal som son till en högre ämbetsman. Det liv han har haft bakom sig har varit rikt på svårigheter och bekymmer, vilka först sent vek undan för framgången, oberoendet och berömmelsen. Spitteler studerade först juridik, sedan teologi och avlade 1871 teologisk examen i Basel. Därefter sökte han under en följd av år sin utkomst som informator hos en familj bosatt i Petersburg och var efter återkomsten till hemlandet 1879 verksam som lärare i en flickskola, vilken befattning han 1885 lämnade för att ägna sig åt tidningsmannayrket. Sedan 1892, från vilken tid han genom ett mottaget arv varit ekonomiskt oberoende, har han varit bosatt i Luzern och odelat ägnat sig åt sitt författarskap.

Spitteler debuterade vid 35 års ålder med det mytiska eposet "Prometheus und Epimetheus", vilket han haft under arbete i åtta år. Dikten, ett av Spittelers starkaste verk, kännetecknas av en betvingande gestaltningskraft, en vittfamnande fantasi och en monumentalt egenartad språkets skönhet. Den framställer i mytologisk gestalt och symbolisk form o ikheten mellan en högre och en lägre människotyp, den större personlighetens rätt gent emot den underlägsna men, i kraft av sin kvantitativa mängd mäktiga hopen.

Det märkliga verket tillförde icke sin geniale skapare den berömmelse och de lyckligare ekonom ska förhållanden han haft rätt att förvänta. Obeaktad som författare tvingades han att som journalist fortsätta den hårda kampen för brödet, vilken tog all tid och trängde hans författarskap åt sidan. Under det närmast följande årtiondet utkommo av hans hand endast smärre verk, diktsamlingarne "Schmetterlinge", "Balladen" och "Glockenlieder" en del prosaalter, däribland novellerna "Gustav" och "Ein Idyll" m. m. Han framträder i dessa sina arbeten icke blott som den från förslingsarbetet kände store epikern utan även som en lyrikens mästare.

Som Spittelers starkaste verk betraktas "Olympischer Frühling", som utkom åren 1900—1906, en storslagen episk dikt, i vilken den djupaste och ädlaste humanitet och det innerligaste medkännande med mänskligheten förenas med en rikt flödarde sinnrik fantasi och en underbar förmåga att skapa plastiska skönhetsbilder.

Spittelers diktning, vilken nu tillfört honom samtidens högsta litterära utmärkelse, har karakteriserats som en konst vilken genom sin subtila, verklighetsfrämmande natur icke kan bli de många utan endast ett fåtals egendom. Samtidigt erkännes oförbehållsamt att hans verk tillhåra det mest betydande som senare årtiondens dikning på tyskt språk frambragt.

UPPRÖRANDE OLYCKOR.

BRANDBIL-OLYCKAN VID BORÅS. Olycksplatsen och den nu på hjulen resta bilen. I hörnet verkmästaren K. L. Carlsson vid Göteborgs brandkår, den ene av de vid olyckan omkomna. Foto. för H. S. D. av F. Mörk, Borås.

En fruktansvärd bilolycka, vilken krävde två människoliv ägde den 24 nov. rum på landsvägen mellan Rydboholm och Borås.

Olyckan inträffade under hemtransporten av två för Borås brandkår inköpta brandbilar från Scania-Vabis verkstäder i Malmö. Maskinerna skulle efter lyckligt utförda provkörningar pr landsväg föras till Borås. I färden deltog vice brandchefen i Borås J. Nilsson, verkmästaren vid Göteborgs brandkår K. L. Carlsson, chefen för Scania-Vabis avdelningskontor i Göteborg ingenjör

Fortf. å sid. 155.

Bilden t v. KRAFTSTATIONEN PÅ 100 METERS AVSTÅND från olycksplatsen ramponeras.

OLYCKSPLETSEN FÖR EXPLOSIONEN VID GRÄNGESBERG. En hästföra med sprängämnen på väg från Grängesberg till Svartviken den 25 november exploderade plötsligt därvid kusk, häst och vagn förintades och platsen omkring skövlades.

DEN ADRIATISKA UPPGÖRELSEN.

Adriatiska frågan, vilken rör sig om utskiftandet av det på Österrike-Ungerns bekostnad vunna segerbytet mellan det nybildade jugoslaviska riket och Italien, med staden Fiume som stridens huvudsakliga föremål, har nu fått sin slutgiltiga lösning vid en i medio av nov. i Santa Margherita i Ligurien hållen konferens mellan italienska och jugoslaviska statsmän. De förbedande underhandlingarne, vilka åt-

DET ITALIENSKA-JUGOSLAVISKA
STATSMANNAMÖTET I SANTA
MARGHERITA (RAPALLO).

1. De serbiska ombuden, utrikesministern Trumbitch (t. v.) och konseljpresidenten Vesnich.
2. De italienska ombuden, utrikesministern greve Sforza (i mitten), krigsministern On. Bonomi (t. h.), överste Carletti, militär expert (t. v.).

följts av svåra slitningar mellan de båda i saken intresserade folken, hava pågått alltsedan Versaillesfredens bestämmelser i Adriafrågan blevo fastställda. Fredstraktaten underkände Italiens anspråk på bl. a. staden Fiume, som i stället överlämnades till Jugoslavien, något som åstadkom våldsam upphetsning i Italien och i fortsättningen ledde till den italienska skalden d'Annunzios dramatiska ingripande i hän-

4. SERBISKE ÖVERSTEN KALAFATOVITCH, mycket framstående officer, deltagare i konferensen.

delsernas utveckling — härnads-tåget mot Fiume och stadens erövring.

Enligt fördraget i Santa Margherita skall Fiume och en liten del av Istrien bilda en oberoende stat. Övriga om-

5. VILLA SPINOLA I RAPALLO, där den italienska delegationen bodde och där konferensen ägde rum.

3. SERBISKE MINISTERN I ROM ANTONIEVITCH.

råden, som varit föremål för tvist, hava delats mellan de båda parterna, av de inom Jugoslavien anordnade protestdemonstrationerna att döma på ett för Italien fördelaktigt sätt. Vidare innehåller fördraget en bestämmelse att hjärtligare finansiella och ekonomiska förbindelser skola åstadkommas de båda länderna emellan.

Den jugoslaviska delegationen vid konferensen har haft till president serbiske

KONFERENSEN I SANTA MARGHERITA (Rapallo). Fr. v. Italienske krigsministern On. Bonomi, — — —, serbiske utrikesministern Trumbitch och konseljpresidenten Vesnitch, italienske konseljpresidenten Giolitti och utrikesministern Sforza, serbiske ministern i Rom Antonievitch.

Vidst. bild: JUSTITIERÅDET FRIHERRE MARKS VON WÜRTEMBERG. En av Sveriges delegerade vid Folkförbundsmötet i Genève. — Efter fotograf.

utrikesministern Trumbitch och den italienska greve Sforza. D'Annunzio har på uppdrag av staten Fiume förklarar, att han icke godkänner den avslutade överenskommelsen.

*

Folkförbundsförsamlingen i Genève har under den gångna veckan, dels vid plenarmöte, dels vid de tillsatta sex kommissionernas sammanträden haft till behandling en rad viktiga frågor.

Ett av de tre nordiska makterna ingivna förslaget om ett omedelbart antagande av vissa ändringar i förbundsaktens statuter, gående bl. a. ut på tillsättandet av medlingsutskott på grund av artiklarne 12 och 15 i nämnda akt samt val av fyra rådsmedlemmar, har förkastats med 20 röster mot 8. Enligt försludande kommer dock den schweiziska delegationen att åter, ehuru under annan form, framlägga förslaget.

Ett från annat håll framkommet förslag om revision av förbundets stadgar beträffande registrering och offentliggörande av

FRÅN FOLKFÖRBUNDSMÖTET I GENÈVE. Ett märkligt sammanträde: fr. v. Cadornis (Grekland), Quinones de Leon (Spanien), Tittoni (Italien), Bourgeois (Frankrike), Hyman (Belgien), Drumond (generalsekr.), Fischer (England), Ichi (Japan), Da Cunha (Brasilien)

ingångna internationella traktater har av församlingen hänskjutits till en särskild kommission för utredning.

Förbunds församlingen har vidare behandlat den armeniska frågan, varvid Branting yrkade, att stormakterna skulle lämna Armenien effektiv hjälp mot turkarne under Mustafa Kemal. Församlingen antog Lord Cecil's förslag om tillsättandet av en särskild kommission för frågans utredning. Av de skandinaviska makterna är endast Norge, genom Nansen, representerad i denna kommission.

Tyskland har till Folkförbundet ingivit en protest mot rådets tidigare fattade beslut, enligt vilket fördelningen av mandaten för de tyska kolonierna och fastställandet av villkoren för mandatutövatet icke är Folkförbundets utan de allierade makternas sak. Tyska regeringen ser häri en kränkning av fredsfördraget och anhåller att frågan underståles förbunds församlingens prövning.

I fråga om de olika kommissionernas arbete under den senaste veckan har huvudintresset samlat sig kring den sjuete kommissionens behandling av avrustningsfrågan. Ärendet förevar, i samband med framläggandet av generalsekretariatets rapport, för första gången vid ett offentligt sammanträde den 20 nov. samt upptogs vid senare sammanträden till förnyad behandling. Kommissionens president, Branting, betecknade i sitt öppningsanförande avrustningsfrågan som det mähända viktigaste spörsmålet vid konferensen och vann från skilda håll instämmanden. Vid ett senare sammanträde gjorde Leon Bourgeois å Frankrikes vägnar gällande, att Folkförbundet, innan det uttalade sig för allmän rustningsminskning, borde avvakta bl. a. det fullständiga uppfyllandet av fredsfördraget samt framläggandet av den tillägnade militärkommissionens utlåtande. All minskning i rustningar måste ske så att rättvisans och säkerhetens krav tillgodosågos. Branting framlade vid ett sammanträde den 25 nov. ett förslag av utomordentlig vikt för avväpningsfrågans lyckliga lösning. Tal. fäste uppmärksamheten på, att undersökningen av detta så komplicerade spörsmål hittills varit anförrodd åt en kommitté, uteslutande sammansatt av militära experter. Det vore fara värt, att dessa i främsta rummet skulle låta sig ledas av tekniska hänsyn och lämna frågans humanitära och ekonomiska sidor obeaktade. Anförandet ledde till, att kommissionen i princip beslöt, att frågan skulle undersökas även av civila delegerade vilka antingen kunde förena sig med de militära experterna eller bilda en särskild kommission.

Vid samma tillfälle antog sjuete kommissionen Lord Cecil's förslag om tillsättandet av en enda underkommission samt Fishers förslag att Branting skulle få i uppdrag att utse medlemmarna i densamma.

Femte kommissionen har antagit ett av Viviani väckt förslag angående villkoren för upptagande av nya medlemmar i Folkförbundet. Detta beslut väntas medföra att frågan om Tysklands och Rysslands antagande som förbundsmedlemmar icke ens skall kunna upptagas till diskussion av den nu sittande församlingen.

Tredje kommissionen har tillsatt en subkommitté för ett skyndsamt utredande av frågan om upprättandet av en permanent internationell domstol. Kommittén har till ordförande fått norrmannen Hagerup.

Folkförbundsrådet, vilket även är samlat i Genève, behandlade den 21 nov. frågan om organiserandet av en folkomröstning rörande Vilnaområdet vilket, som bekant, utgör föremålet för den mellan Polen och Litauen inledda kampen. Rådet beslöt att till ort och ställe avsända en internationell truppstyrka med uppgift att upprätthålla ordningen under omröstningen. I anslutning här till har rådet anmodat de skandinaviska staterna att med en militärkontingent på 100 man för varje land deltaga vid upprätthållandet av nämnda polistjänst.

Den svenska regeringen har beslutat, att under angiven försättnings tillmötesgå förbundsrådets begäran. Även de norska och danska regeringarna hava intagit samma ståndpunkt.

Forts. fr. sid. 152.

Assar Svensson, en chaufför Ekstrand samt ytterligare några personer. Första delen av resan gick utan missöden, men vid framkomsten till Varberg inträffade en första svår olycka, i det att en 8-årig gosse, som till en handlande G. Svensson, vilken försökte springa över gatan framför en av bilarna, överkördes och dödades. Ingen vårdslöshet från bilförarens sida förelåg. På sträckan mellan Varberg och Borås framfördes bilarna med en hastighet av endast 7 å 8 km. i timmen. Efter passerandet av Rydholm kom man in på en väg, vilken gick utmed en 6 å 7 m. hög brant. Den främsta bilen kom därvid för nära branten och slirade vid stöten ned i en fördjupning i vägen ytterligare åt sidan och rullade utför branten. Ingeniör Svensson och chaufför Ekstrand, vilka sutto bak till på vagnen, lyckades hoppa av och rädda sig under det att bilens förare v. brandchefen Nilson och verkmästare Carlson som även hade sin plats i förarehytten, följde med i allet och pressades till döds under vagnen, som gått runt.

De under så fruktansvärda omständigheter bortryckta voro båda synnerligen dugar de brandmän. Verkmästare K. L. Carlsson, som var född 1873, inträdde 1903 i Göteborgs brandkår, befordrades 1908 till överbrandmästare och erhöll senare befattningen som verkmästare. Han medföljde på olycksfärden som kontrollant av brandbilarne. V. brandchefen J. Nilsson var född 1882. Utom sin befattning vid branokären var han å sedan några år tillbaka föreståndare för a-b. Strömqvists järnhandel i Borås.

En ohyttig explosionsolycka inträffade den 25 nov. i Ljusnarsbergssocken i Västmanland. Endynamitkörare O. J. Jansson anställd vid Expressdynamit i Grängesberg skulle nämnda dag för fabriken räkning forsä en hästföra språggämnen om cirka 400 kg. dynamit, 3,000 dynamitknallhattar och en säck stubinträ till Svartvikens gruvfält i Ljusnarsberg. Då foran hunnit förbi Hörkens järnvägsstation och endast hade en halv mil kvar till destinationsorten bringades av någon anledning, som hittills icke kunnat utredas, sprängämne lasten till explosion. Denna var av en oerhörd våldsamhet och åtföljdes av en detonation, som hördes på fem mils omkrets. Såväl körkarne som hela hästforan förintades fullständigt, vägen upprevs på en tio meters sträcka och till ett djup av två meter, den omgivande storskogen bröts sönder och söndermulades i en omkrets av tjugufem meter en närliggande fabriksbyggnad blev svårt ramponerad, alla boningshus på en mils omkrets singo sina fönster uttryckta, och folk som befann sig ute, även på rätt långt avstånd från o ycksplatsen, slungades till marken av let våldsamma luftryck.

Någon exakt förklaring till olyckan har icke kunnat finnas. Statens inspektör för explosiva ämnen G. von Feilitzen, som undersökt saken, har framställt den hypotesen att någon låda med tändhattar fallit ned från vagnen och exploderat därigenom att ett hjul gått över den eller av att hästen med bakhovarna trampat i den. Vid mindre explosionen hade sedan hela språggämne lasten flugit i luften.

Den vid olyckan omkomne O. J. Jansson, som var 42 år gammal, har under 15 år varit anställd som dynamitkörare vid den ifrågavarande fabriken. Han har gjort sig känd som en synnerligen pålitlig körkarl, den där alltid vid utförandet av sitt riskfyllda, stort personligt mod krävande arbete handlat med omtanke och försiktighet.

Forts. fr. sid. 149.

samhet för herr Wiklunds välvilja att företaga den långa besvärliga rean till Wien. Herr Wiklund svarade med att till de österrikiska musikerna överlämna en pänningssumma, som inlufit genom sammanskott bland medlemmarna av svenska hovkapellet samt konsertföreningens orkester. Beloppet växlat i österrikiskt mynt utgjorde mer än 120,000 kronor. Den andra konserten som gavs under lika stort tillslutning och med samma framgång var anordnad till förmån för hjälpverksamheten bland barnen.

Å Nordiska musikförlaget i Göteborg utställer f. n. den kände göteborgsmålaren och skulptören Fritz Bange en utmärkt porträtbyst av den ungerske violinisten Ferenc von Vecsey. Bysten ger jämte stor porträttlikhet en i fasta och monumentala linjer uppbyggd psykologisk studie av den märklige musikern, vilkens underbara toner nyligen tjusat vårt land.

Fru Karoline Björnson, Björnstjerne Björnsons efterlämnade maka, fylide den 1 dec. 85 år. Trots den höga åldern befinner sig fru B. i så god vigör, att hon för några veckor sedan reste utomlands närmast för att besöka sin i München bosatta son teaterchefen Björn Björnson, vilken hon ännu gästar.

Karoline Björnson, som är född i Bergen, lärde där på 1850-talet känna Björnstjerne Björnson, då ledare för Bergens nationalscen. Själva var hon anställd som skådespelerska vid samma teater. Deras giftermål ingicks 1858. Som maka och mor, och ej att förgömma som värdinna i det gästfria hemmet på Aulestad står Karoline Björnson inför den allmänna meningen som en den skönaste förebid. Ingen har vackrare skildrat dessa hennes höga förelysande egenskaper än hennes store make. Vid Björnstjerne Björnsons bortgång överlämnade störtinget det dikfärgage han uppburit av norska staten till hans efterlämnade maka.

Den kända norska målarinnan Fröken Harriet Backer har blivit föreslagen till erhållande av en nationell betoning till tack för den betydande insats hon gjort i det norska konstlivet, dels såsom utövande konstnärinna, dels genom sin målarskola, i vilken landets unga konstnärer bedrevit sina studier ända tills akademien för endast några år sedan öppnades. Av Harriet Backers arbeten, vilka företrädesvis utgöras av porträtt och landskap och utmärka sig för fin koloristisk nyansering samt briljanta ljus och reflexeffekter, har ett flertal inlöfvats med norska nationalgaleriet, däribland "En dam vid pianot" och "Interiör". Ett annat av hennes mest bémärkta verk är "Böndstuga från Bretagne", på sin tid förvärvat av konung Oscar.

Harriet Backer, som är född 1845 och syster till den kända pianisten Agathe Backer Gröndahl, utreste efter i hemlandet, bedrivna målartudier till Paris, där hon blev elev hos professorerna Bonnat, Gérôme och Bastien Lepage. Hon kvardrojde under en följd av år i den franska huvudstaden och erhöil vid flera tillfällen utmärkelser på Pariser-salongen. År 1908 överlämnade konung Haakon till henne förtjänstmedaljen i guld.

UR VÅR FLOTTAS KONSTSKATTER.

FÖR HVAR 8 DAG AV WILLIAM ANDERSON.

Horfoto. Källman, Karlskrona.

GALJONSBILDER A K. FLOTTANS VARV, KARLSKRONA.

I äldre tider var det ju regel att örlogs- och även handelsfartyg smyckades med i trä skulpterade, ur framstammen uppspringande galjoner. Även i Sverige följtes detta bruk och från slutet av 1600- till in på 1700-talet äro bevarade åtminstone namnen på en del galjonsbildhuggare. Karlskrona var ju då flottans huvudstation och dit torde bildhuggarna förnämligast förlagt sin verksamhet. Den förste som nämnes är *Henrik Schütz* (d. 1701), vilken torde utfört galjonen till det första örlogsskepp som gick av stapeln i Karlskrona, den 1686 sjösatta tvådäckaren "Götha".

Schütz efterträddes som varvsbildhuggare av tvenne *Waldau*, fader och son. *Johan Jacob Waldau* utförde bl. a. 1721 skulpturerna på tredäckaren "Ulrica Eleonora" samt 1728 till skeppet "Westmanland". Snart avlöstes emellertid de skickliga varvsbildhuggarna av stora klåpare, de ekonomiska förhållandena för deras avlöning voro icke heller tillfredsställande och den 1771 omnämnde mästern *Ekekrantz* sade sig vara nödsakad taga till tiggarestaven, såvida han icke fick mera betalt. Ett steg till det bättre blev det 1781; då bildhuggaren *Johan Törnström* (f. 1743, d. 1828) anställdes såsom varvsbildhuggare. Flera av de Törnströmska

Fot. Källman, Karlskrona
EURIDICE. Galjonsbild av Johan Törnström för 40-kanonsfregatten "Euridice", byggd 1785, slopad 1858.

galjonerna äro ännu bevarade på K. Flottans varv i Karlskrona. Törnström, vilken var stadens ende utövande konstnär av någon betydelse under flera decennier, omfattades av general-amiralen *Karl August Ehrensvärd* med stort intresse och välvilja och anlätades av denne för flera uppdrag. Bland Ehrensvärds efterlämnade handteckningar visar ett blad Törnström i färd med att hugga en galjonsbild samt följande förtydligande ord av Ehrensvärds hand: "Törnström ska gå till fots till Italien. När han slutat sitt arbete beklagar sig att ha så litet pengar. Lyckan säger det är nog. Minervas ugglor flyger förut, fria konsten leder honom vid handen och Rikedomens hornet flyger efter —".

Vid *Gustaf IV Adolfs* och hertigregentens besök i Karlskrona på sommaren 1793 hade hertig *Karl* befallt att amiral *F. H. af Chapmans* medaljong skulle uppsättas i Modellsalen. I augusti s. å. meddelar Ehrensvärd till hertigen att han skrivit till *Sergel* om saken samt frågat "om det ej skulle gå an att i en stor Marmorskifva så hugga att inskriptionerna blefvo utanför Medaillonerna. Sättandes i öfra Etiquetten *Gustaf Adolph* befalte detta uppresas åt och på den undra *Chapman*. Eller ock

Till vänster: ÄRAN. Galjonsbild av Johan Törnström.

Mellerst:
KARL XIII. byst i gips av E. G. Göthe, Kungshuset, Karlskrona.

Till höger:
GUSTAF DEN STORE. Galjonsbild av Johan Törnström d. y.
Fotos. Källman, Karlskrona.

för rummets skull endast af G. A. åt Chapman och årtalet. Derpå har Sergell Svarat att det går an och i fall Eders kunglig höghet gillar det skall han taga det gienast i verket". Denna plan blev emellertid förenklad, troligen på grund av kostnaderna. Sergel inskränkte sig till att hugga i marmor den av honom tidigare modellerade Chapmansmedaljongen, vilken intälldes i en marmorerad minnessten av trä. Nedanför ligger en slinx och vid sidan reser sig ett klipparti, allt utfört av Törnström, måhända efter Sergels eller Ehrensvärds anvisningar. Det hela ger en högst egen, talande verkan, ehuru lokalens dimensioner äro för små för att minnesvärden skall kunna komma till sin fulla rätt. E ter Gustaf IV Adolfs avsättning blev inskriften å minnesstenen ändrad, något som på sina håll väckte stort missshag.

En annan av Sergels elever, som lämnat spår efter sig i Karlskrona är Erik Gustaf Göthe. I Hoglandssalen på Rosers-

MINNESVÅFDEN ÖVER F. H. AV CHAPMAN modellsaten Karlskrona. — Foto. Källman, Karlskrona.

berg hade hertig Karl för avsikt att uppsätta medaljonger dels över de sina skeppskamrater, som följt honom under kriget 1788—90, dels de flottans män, som "gjort sig förtjänta af sjömäns hågkomst och beundran". År 1803 voro representerade i samlingen medaljonger över amiralen, greve A. J. Wrangel, fältmarskalken Augustin Ehrensvärd, greve Wachtmeister samt amiralerna Modée och Nordenskjöld. Endast amiralen Johan af Pukes relief erfordrades nu för att samlingen skulle vara fullständig. I februari 1803 sände hertigen då Göthe ned till Karlskrona för att modellera Puke vilken där var stationsbefälhavare. Exemplar i gips av denna medaljong finnas i Karlskrona i Örlogsmannasällskapet och Blekinge Museum.

Samma år hade Puke uttryckt en önskan att få hertigens byst, På hösten skriver hertigen att han föranstaltat om att den skulle gjutas. Även till denna idé är Göthe upphofsmanen. Det sig-

T. v.:
H. AV TROLLE.
Gipsmedaljong av
J. T. Serjel.
Örlogsmannasäll-
skapet.

T. h.:
JOHAN AF PUKE.
Gipsmedaljong av
E. G. Göthe.
Örlogsmannasäll-
skapet.

nerade exemplaret i gips finnes nu i Kungshuset i Karlskrona. Göthe är ytterligare representerad i Karlskrona med en gipsmedaljong i Örlogsmannasällskapets lokal av amiralen C. W. Modée, bekant från Hoglandsslaget och sedermera överkommendant i Karlskrona. I Blekinge var Göthe även verksam, ehuru i mindre grad, vid Jämjö kyrkas nybyggnad.

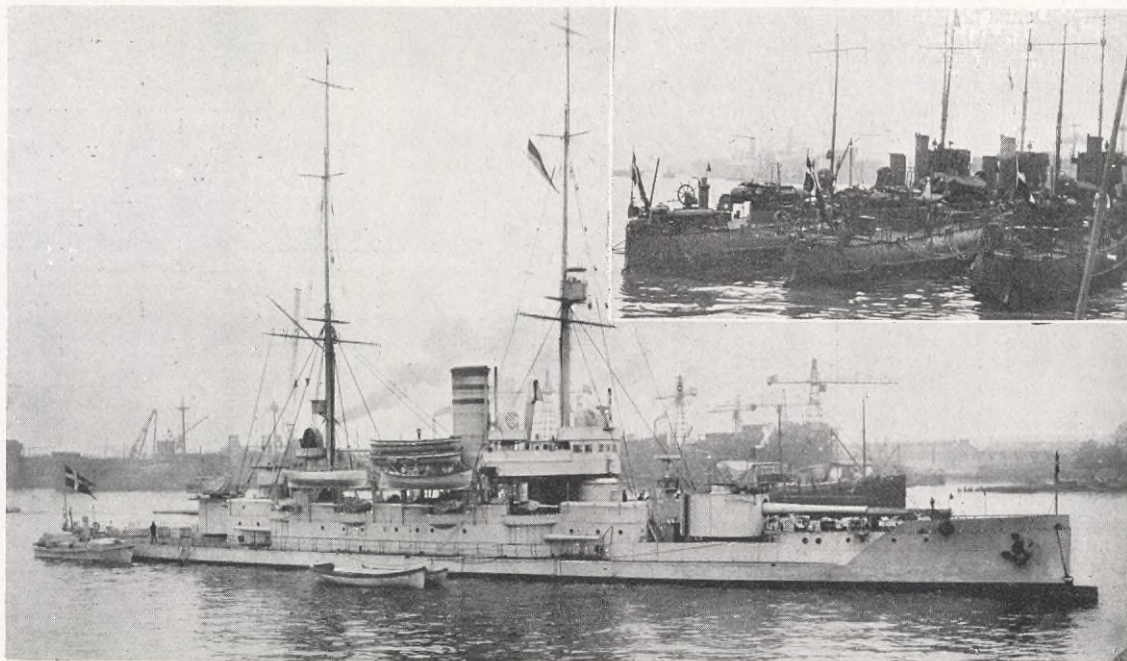
Törnströms efterträdare såsom galjonsbildhuggare för K. Flottans varv blev sonen *Johan Törnström d. y.*

Av denne äro bevarade tvenne galjoner: till linjeskeppen "Karl XIV" och "Gustaf den store" (1825). De väckte samtidens men knappast vår beundran. Något torrt och stelt vidlåda dem båda. Galjonsbildhuggarekonsten började nu också att gå mer och mer tillbaka. Skeppen gingo ej längre ut på långfärd, utan lågo över samma och ruttnade vid brobankarna, och galjonerna började alltmerta förenklas för att vid 1800-talets mitt lik som under våra dagar bestå av en enkel vapendekoration.

En dansk örlogsflottilj, bestående av kustförsvarfartyget "Peder Skram" ett av den danska marinens ståtligaste fartyg, samt tre torpedbåtar under befäl av kommandör H. L. Wenek hesökte Göteborg den 22—24 november. Besöket tog det angenämaste förlopp med en rad av välordnade fästligheter. Landshövding och fru von Sydow gävo sålunda den 23 nov. supé med dans på residenset för de danska officerarne, vilka påföljande dag voro inbjudna till middag hos

danske konsuln i Göteborg, direktör Holger Holm med fru. Även för underofficerarne och manskapet anordnades fäster, teaterbesök, kollationer o. a., vilka präglades av den hjärtligaste stämning.

HRR FOTOGRAFER uppmanas att vid insändande av bilder till H. 8 D. icke uraktlåta utsättande av tydligt firmanamn och adress å respektive fotografier. Endast då angives fotografens namn.

DANSKT ÖRLOGSMANNABESÖK I GÖTEBORG. Pansarkryssaren "Peder Skram" och en torpedbåtsflottilj (överst) i Göteborgs hamn. — Fotos Allard, Göteborg.

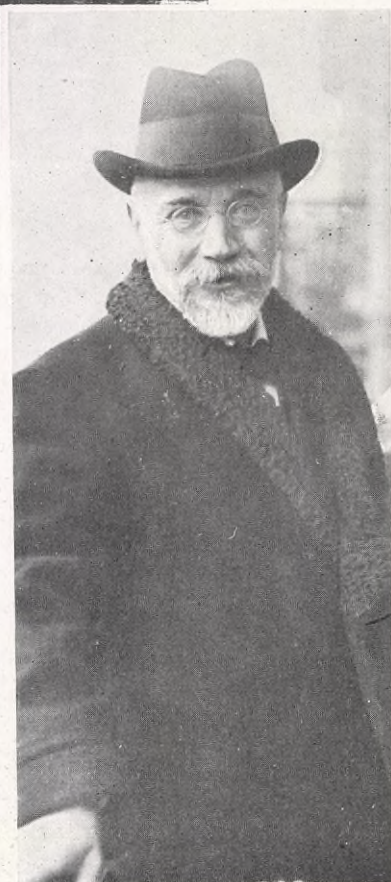
ÄNKEDROTTNING
OLGA, Greklands
nuvarande regent.

rare, som av den föregående republikanska regeringen på sin tid ströko ur rullorna, hava nu åter inträtt i tjänst. Likaledes hava ett stort antal rojalistiskt sinnade ämbetsmän, som avskedats av Venizelos, återfått sina tidigare befattningar. — Medan konung Konstantin med gemål och barn kvarstanna i Schweiz i avvaktan på folkomröstningens utgång hava andra medlemmar av grekiska kungahuset, prinsarna Andreas och Christophoros m. fl., återvänt till Grekland, vars befolk-

Grekiska konungafrågan skall, enligt där- om fattat beslut, lösas med allmän folkomröstning, vilken otvivelaktigt kommer att leda till exkonung Konstantins återuppsättande på tronen. Alla meddelanden från Athen be skriva den rojalistiska rörelsen såsom oemotståndlig. Inom den grekiska härens ledning hava på regeringens tillskyndan viktiga replaceringar ägt rum, ägnade att tillförsäkra konungen även arméns trohet. Ett tusental rojalistiska office-

EX-KONUNG KONSTANTIN.
Efter senaste porträtt.

VENIZELOS. Greklands av monarkisterna nu störtade store statsman och exkonung Konstantins motståndare.

ning berett dem ett av stormande hänförelse på äglat mottagande, vittnande om den inom alla befolkningslager förefintliga rojalistiska stämningen.

Den utveckling händelserna i Grekland synes vilja taga har väckt harm och förlägenhet inom ententeländerna. De ledande prässorganen beteckna det inträffade som ett enastående exempel på folklig otacksamhet och dårskap. Grekland synes böjt att förklara sig för konung Konstantin, men det var icke åt en tysk agent på Greklands tron och åt ett folk, vilket frivilligt underkastar sig honom, som ententen genom Sèvres-fördraget överlämnade Tracien, Smyrna och Dardanellerområdet. Detta fördrag måste därför revideras. Ententen bör även neka Grekland all ekonomisk hjälp. Vilken ställning ententeländernas regeringar skola komma att intaga till den grekiska frågan låter sig icke förut säga. Det antages att de icke skola nedlägga sitt veto mot konung Konstantins val, men att de däremot skola tillgripa de starka påtryckningsmedel de äga i en revidering av Sèvres-fördraget liksom även i ekonomiska repressalier.

Enligt senaste meddelande från Athen synes ännu icke full klarhet råda om, huruvida konung Konstantin skall återkallas till Grekland redan före folkomröstningen eller först när denna ägt rum. Ryktet att Venizelos av hänsyn till ententen skulle såsom statsminister träda i spetsen för regeringen samtidigt med konung Konstantins tronbestigning har icke bekräftats. — Den 24 november inleddes i London förhandlingar i grekiska frågan mellan Frankrikes och Englands premiärministrar.

SENASTE BILDER FRÅN VÅLDSORON PÅ IRLAND.

1. VAKTRUMMET PÅ DUBLIN CASTLE — vicekungens residens — där tre infångade Sinn Feinledare, Peter Clancy, Richard Mc Kee och T. C. Clunes, skötes till döds då de försökte rymma. Rummets utseende bekräftar den våldsamma strid som försiggått; spaden slungades mot soldaterna som skyddade sig bakom bordet.

2. EN OMFATTANDE MILITÄR- OCH POLIS-RAZZIA ägde nyligen rum i Folkets hus i Dublin, där upplag av ammunition o. d. anträffades. Ett flertal Sinn Feiners häktades

Den sinn-feinska upprorsrörelsen på Irland, vilken på sitt skuldkonto har ett så fruktansvärt stort antal förbrytelser och mordgärningar, har under den gångna veckan med en desperation utan like sökt sig nya offer bland den på Irland förlagda engelska militären. På morgonen söndagen den 21 nov. trängde sålunda smärre band av sinn-feinare in i bostäderna till engelska officerare i olika delar av Dublin samt mördade med kallblodig grymhet, i flera fall i närvaro av offrens närmaste, 14 personer samt sårade sex. De omfattande polisrazzior som företagits med anledning av detta ohyggliga våldsdåd och ännu andra på skilda platser utspelade sinn-feinska förbrytelser, hava inbrakt ett stort antal fångar, betydande mängder vapen och ammunition samt viktiga dokument rörande upprorsrörelsen. Razziorna hava i många fall tagit ett blodigt förlöpp.

3. MORDET Å DE ENGELSKA OFFICERARNE. En av dessa, kapten Fitzgerald, begravs i Dublin under full militär honnör, såsom vår bild visar. De övriga begravas i London och torde vi därifrån kunna i ett senare nummer bringa bilder. — Efter fotografi.

Novellen
'De underliga vägarne'
som fortlöpt i de senaste numren, har i föreliggande häfte, på grund av bristande utrymme näst uteslutats.

INNEHÅLL: Direktör Wilhelm de Shärengrad biograf och helsidesporträtt. — Svenska ministern i Förrenta sticlerna W. A. F. Eken-gren †. — Överste Edw. af Sandeborgs jordfästning. — Direktör Edström 50 dr. — Hyllningarna för Hjalmar Branting på 60-årsdagen. — Finska ministerkrisen. — Folkförbunds-konferensen i Genève. — Konferensen i Rapallo. — Grekiska konungafrågan. — Dansk öriogsbesök i Göteborg. — Friherrinnan E. Cederström i "Låt oss skiljas" på Dramatiska teatern. — Irländska upprorsrörelsen. — Porträtt och bilder till dagskrönikan. — Ur svenska flottans konstskatter. Av William Andersson.

Eftertryck av text efter illustrationer i HVAR 8 DAG utan angivande av källan förbjudes vid laga påföljd.
För Berättelser och Historietter gäller ovidkorligt förbud.